

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:333

av **Christina Örnebjär (L)**

Vidare studier för personer med intellektuell funktionsnedsättning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till vidare studier för personer med intellektuell funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Samhället har misslyckats med att skapa förutsättningar för unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Andelen så kallade enklare jobb minskar stadigt och för den som inte har en eftergymnasial utbildning blir det allt svårare att få ett arbete. Det gäller i allra högsta grad unga med intellektuell funktionsnedsättning. Vad vi ibland tenderar att glömma bort är att detta inte är en homogen grupp. Det är individer med en intellektuell funktionsnedsättning, och alla är olika och har olika behov.

Regeringen har tillsatt en samordnare som ska ta fram en strategi för unga som vare sig arbetar eller studerar och i det arbetet ingår en kartläggning. Jag förutsätter att man i det arbetet också inkluderar unga med intellektuell funktionsnedsättning.

2009 skrev Sverige under FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Där står bland annat att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till allmän högre utbildning och ett livslångt lärande utan diskriminering och på lika villkor som andra. Tyvärr finns idag få möjligheter för den med intellektuell funktionsnedsättning att läsa vidare efter gymnasiet. Inte heller leder något av programmen i gymnasiesärskolan idag till grundläggande högskolebehörighet.

Elevantalet på särskolan ökade dramatiskt för ungefär tjugo år sedan. Sedan kommunerna på 1990-talet tog över ansvaret för särskolan har elevantalet i princip fördubblats. Vad orsakerna till den ökningen är kan diskuteras men faktum kvarstår, vi har aldrig haft så många barn inom gymnasiesärskolan eller grundsärskolan. Att det existerar olika definitioner av utvecklingsstörning innebär dock att storleken på gruppen

intellektuellt funktionsnedsatta varierar både inom och mellan länder och inte minst över tid. Det handlar inte minst om vilka krav och förväntningar samhället har.

Idag innehåller tyvärr gymnasiesärskolan en inläsningseffekt. Vill man studera vidare finns folkbildningen, yrkeshögskolan eller särskild utbildning för vuxna. Folkhögskolorna med arbetsmarknadsfokus för den här målgruppen är dock mer eller mindre obefintliga och de flesta är geografiskt placerade i södra delarna av Sverige. Den som kommer från gymnasiesärskolan har också svårt att få plats vid allmän utbildning som kan erbjuda stöd då de slåss med alla andra om några få platser. Allmän innebär heller inte att de per automatik får behörighet med den bakgrund de har och om de får behörighet är inte högre utbildning anpassad i sin pedagogik.

En annan del av problemet är att utbildningarna inte är anpassade efter studenternas förutsättningar utan är utformade efter studenter som gått i den vanliga gymnasieskolan. Intressant är då att följa det projekt som Högskolan i Gävle har drivit där man erbjudit elever som gått särgymnasium att söka en ordinarie, vanlig högskoleutbildning. Det man gjorde för att anpassa var att låta utbildningen löpa på fyra år istället för tre. Man anpassade också vissa moment men i övrigt var kraven de samma. Men liksom andra projekt finns inte den möjligheten kvar, trots ett väldigt gott resultat. I maj 2016 avslutades dessutom projektet SV Kulturcollege i Örebro, som erbjudit personer med intellektuell funktionsnedsättning ett alternativ för att kunna närma sig arbete eller söka sig till vidareutbildning. Projektet slog väl ut och eleverna har under de två år det pågått varit vid närmare 40 arbetsplatser. Det fiffiga med exempelvis Studieförbundet Vuxenskolornas SV Kulturcollege är att det är en modell som går att använda för andra, till exempel nyanlända och skoltrötta vilket gör att många skulle ha att vinna på att modellen utvecklades och spreds till fler platser i landet. På grund av bristande finansiering avslutades dock projektet.

Tyvärr ser verkligheten ofta ut så här, det mesta drivs i projektform med kort livslängd trots att det är en målgrupp som definitivt behöver långsiktiga satsningar och en trygghet i vardagen.

Ett problem som följer med anpassad studiegång som i Gävle är ersättningen. Eftersom studietakten är långsammare än på andra utbildningar får eleverna som läser vidare på högskola inte studiemedel då systemet är uppbyggt kring att du ska ta ett visst antal poäng. I ett moment 22 av knepighet blir dessutom den som studerar vidare av med sin aktivitetsersättning.

Unga med intellektuell funktionsnedsättning behöver riktade insatser och särskilt utformade program. Gymnasiesärskolan bör kunna erbjuda högskolebehörighet. Den modell som arbetades fram vid högskolan i Gävle bör kunna vidareutvecklas och erbjudas vid fler lärosäten. Därtill bör ett uppdrag gå till exempelvis Folkbildningsrådet att genom olika satsningar stärka civilsamhället ännu mer. Folkbildningsrådet har bland annat pekat på det stora behovet av att utveckla nya pedagogiska metoder inom folkhögskolan vilket också bör kunna breddas till andra folkbildare. Hur man kan skapa fler möjligheter till eftergymnasial utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning behöver utredas.

Christina Örnebjär (L)